

AMERİKAN POPÜLİSTLERİ POPÜLİST MİYDİ? LIBERAL POPÜLİZM ELEŞTİRİSİNİN SINIRLARI ÜZERİNE*

Öğr. Gör. Dr. Kazım Ateş

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
ORCID: 0000-0002-7284-9017



Öz

Jan-Werner Müller'in kendilerini açıkça popülist olarak tanımlamış olsalar bile Amerikan Popülistlerinin popülist olmadıklarını iddia etmesi sadece metodolojik değil, daha önemlisi, kavramsal bir soruna işaret etmektedir. Müller, Soğuk Savaş liberalizminin ürettiği demokrasi modelinin asimetric karşı kavramı olarak inşa ettiği popülizm kavramını olduğu gibi kabul etmekte ancak bu kavramı mümkün kılan kurucu ya da arketipik örneği dışlamaktadır. Bunun nedeni, Amerikan Popülistlerinin, 1950'lerde Richard Hofstadter'in Amerikan Popülistleri tarihi yorumunu benimseyen, çoğulcu-prosedürel ya da elitist demokrasi modelini savunanların iddia ettiği gibi anti-demokratik, ilerleme karşıtı, ırkçı, proto-faşist değil, demokratik, çoğulcu, ilerlemeci, kapsayıcı olmasıdır. Böyle olunca, Popülistler Müller ve diğer liberal eleştirilerin negatif, pejoratif bir popülizm tanımına uymamaktadır. Bu durumda iki seçenek vardır: ya popülizm kavramı terk edilmelidir ya da analitik bir değeri olduğu ölçüde otoriterleşmeden çıkış ve demokratikleşmenin ya da demokrasiyi demokratikleştirmenin politik mantığı olarak yeniden tanımlanmalıdır. Bu makale, ikinci seçeneğin değerlendirilmesi gerektiğini savunurken, Müller'in popülizm eleştirisini eleştirerek, genel olarak liberal popülizm eleştirisinin sınırlarını göstermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Popülizm, Amerikan Popülistleri, Jan-Werner Müller, liberal demokrasi, prosedürel demokrasi

Were the American Populists Populist? On the Limits of the Liberal Critique of Populism

Abstract

Jan-Werner Müller's claim that it is possible to exclude from the category of populism the American Populists even if they explicitly called themselves populists indicates not only a methodological problem but also, more importantly, a conceptual one. Müller accepts the definition of populism constructed by the Cold War liberals as the counter-concept against their democracy model but excludes the constitutive or archetypical case that constitutes the category. This is because the American Populists were not anti-democratic, reactionary, racist, or proto-fascist as the proponents of pluralist-procedural democracy who embraced the frame drawn by Richard Hofstadter's interpretation of the history of American Populists in the 1950s claim, but on the contrary, theirs was a democratic pluralist, progressive, and inclusionary movement. With this in mind, the Populists do not fit into the concept of populism as defined pejoratively by Müller and the liberals. In this situation, there appear to be two choices: the concept of populism will be abandoned or will be redefined as the political logic for democratizing democracy or transition to democracy. While defending the second choice, this article aims at displaying the limits of the liberal critique of populism by criticizing Müller's critique of populism.

Keywords: Populism, American Populists, Jan-Werner Müller, liberal democracy, procedural democracy

* Makale geliş tarihi: 08.05.2023
Makale kabul tarihi: 07.06.2023
Erken görünüm tarihi:

Amerikan Popülistleri Popülist Miydi? Liberal Popülizm Eleştirisinin Sınırları Üzerine

Giriş

Güncel popülizm çalışmalarında ana akım ya da hâkim diyebileceğimiz liberal yaklaşıma göre, popülizm liberal (ya da parlamenter ya da çoğulcu) demokrasiye bir tehdittir. Tehdidin nedeni popülizmin sadece elit-halk antagonizması aracılığıyla düşünen bir siyaset biçimi olması değil aynı zamanda kurum (esas olarak temsili demokrasiyi işleten kurumlar) karşıtlığıdır. Dolayısıyla popülizm çoğulculuk karşıtı hatta proto-totaliter ya da totaliter bir siyaset ve rejim önerir¹. Esas olarak yeni ve orijinal diyemeyeceğimiz bu kavramsallaştırmanın kaynağı, 1950'lerde ve 60'larda yürütülen popülizm tartışmasıdır. Soğuk savaş liberalizminin ürettiği kavramın kaynağında ise Amerikan tarihçiliğindeki revizyonist kırılmanın ve buna bağlı olarak Amerikan Popülistlerini² yeniden yorumlama girişiminin belirleyici etkisi vardır. Kısaca söylenecek olursa, popülizmin, elit, çoğulculuk, kurum, temsili/liberal demokrasi karşıtlığını ifade eden bir kavram olarak ortaya çıkmasını mümkün kılan, Amerikan Popülistleri üzerine yine bu dönemde yapılan tarih çalışmalarıdır. Popülizmin bir analitik kategori olarak üretilmesini mümkün kılan örnek, 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bir sosyal-siyasal hareket olan Amerikan Popülistleridir. Daha açık bir ifadeyle, Popülistler sadece ve basitçe bir temsili örnek değil; aynı zamanda bir arketip örnektir yani "kategoriyi kuran/yaratan vakadır" (Hague ve Harrop, 2004: 81-2).

Bu kısa girişin ardından sorulması gereken sorular şunlardır: Amerikan Popülistleri, kategoriyi kuran vaka ise ve Amerikan Popülistleri, popülizm kavramını inşa etmenin ve geliştirmenin temsili ve arketipik örneği ise Amerikan Popülistlerinin popülist olmadığını iddia etmek mümkün müdür? Kavramı

1 Oldukça geniş ve sayısız çalışma bu yönde bir popülizm eleştirisi yapıyor olmakla birlikte önemli çalışmalar olarak Urbinati (1998), Urbinati (2014; 2019), Abts ve Rummens (2007), Müller (2016), Mudde ve Kaltwasser (2017), Finchelstein (2017) sayılabilir.

2 Bu metin boyunca Popülizm (büyük P ile), tarihsel ve tekil bir örnek olarak Amerikan Popülistlerini, popülizm (küçük p ile) kavramı ifade edecek şekilde kullanılacaktır.

mümkün kılan kurucu örnekle ilgili yeniden yorumlama yanı sıra, yapılması gereken kurucu örneği kategoriden dışlamak mıdır yoksa kavramı kurucu örneği içerecek biçimde yeniden tanımlamak mı? Örneğin, bir analitik kavram olarak “faşizm”e hem adını vermiş hem de kavramı mümkün kılan örnek olan İtalyan Faşizminin (Ulusal Faşist Parti/*Partito Nazionale Fascista* ve daha sonraki adıyla Cumhuriyetçi Faşist Parti/*Partito Nazionale Fascista*) faşist olmadığını ya da bir analitik kavram olarak “devrim”i yaratmış örneğin, Fransız Devriminin, devrim olmadığını ileri sürmek mümkün müdür? Popülizm tartışmalarında çok satan kitabı “Popülizm Nedir?” ile önemli bir yer edinen Jan-Werner Müller’in savunduğu, Amerikan Popülistlerinin popülist olmadığınıdır. Bu makale, Müller’in tezinin basit bir hata olmayıp doğrudan kavramsal bir sorunu olduğunu öne sürerek bu kavramsal sorunun, genel olarak popülizmin liberal eleştirilerinde hâkim olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, Müller’inki de dâhil olmak üzere liberal demokrasi adına yapılan popülizm eleştirilerinin liberal demokrasiyi muhafazakâr bir konuma savurduğunu iddia etmektedir.

Makalenin ikinci bölümünde Müller’in ve genel olarak liberal popülizm eleştirisinin sorunlarına ve sınırlarına değinilecektir. Ardından, üçüncü bölümde, 1950’li yılların soğuk savaş liberalizmi döneminde popülizm kavramının icat edilmesine ve bunda Richard Hofstadter’in tarihçiliğinde temsil edilen Amerikan Popülistlerinin nasıl katkı sağladığı gösterilecek; yine bu bölümde, Hofstadter’e dönük eleştiriler ve Amerikan Popülistlerinin ilerici ve demokratik yönünü gösteren çalışmalar ele alınacaktır. Dördüncü bölümde, 1950’lerde Soğuk Savaş liberallerinin Hofstadter’in yarattığı “yanlış” Amerikan Popülistleri tarihinden hareketle ürettiği popülizm kavramını, kendi çoğulcu-elitist demokrasi modelini yaratmak için nasıl operasyonel hale getirdiği ve bunun radikal liberal değil muhafazakâr bir pozisyon ürettiği gösterilecektir. Sonuç bölümünde, bir yandan liberal popülizm eleştirisinin içsel sorunlarına ve demokratikleşme için yarattığı imkân göz önüne alınarak kavramın yeni bir tanımla savunulması gerektiğine; diğer yandan soğuk savaş döneminin bir ürünü olan çoğulcu demokrasi teorisinin ve popülizm eleştirilerinin güncel biçimlerinin de aynı muhafazakârlığı sürdürme olasılığına işaret edilecektir.

1. Müller’in Popülizmi ve Amerikan Popülistleriyle İmtihanı

Popülizmin liberal tanımlarının ortak noktalarından bir tanesi, popülizmin elit karşıtlığıdır. İster şekilsiz ve eklektik bir ideoloji (Roberts, 1995) ya da ince-merkezli ideoloji (Mudde, 2004; Mudde ve Kaltwasser, 2017; Stanley, 2008) olarak ister strateji (Roberts, 1995; Weyland 1996), politik tarz/stil (Knight, 1998; Moffitt, 2016; Brubaker, 2017) ya da politik söylem (Hawkins, 2010; Panizza, 2000; Cammack, 2000) olarak tanımlansın, popülizmin daima halk ve

elitler arasında bir kutuplaşma, karşıtlık üreten özel bir politik yönelim olduğu vurgulanır. Bu özel politika yapma biçiminin ürettiği kutuplaşma ve gerilimde halk daima erdemin ve iyinin; elitler yozlaşmanın ve kötünün sembolü olarak gösterilir. Böylece, popülizmin elit karşıtı pozisyonunun yanına ahlakçı söylemi de eklenmiş olur (Müller, 2016; Mudde ve Kaltwasser, 2017; Hawkins ve Kaltwasser, 2017). Hatta halk ve elit ayrımı, ahlaki bir söylemin dolayımıyla kurulur. Böyle olunca, popülistler iktidar olduklarında dâhi popülist söylemi sürdürebilirler çünkü elitler sosyal-ekonomik konumları üzerinden değil ahlaki olarak tanımlanır ve bu şekliyle popülistlerin hedef aldığı herkes elit olabilir (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 12)³. Daha önemlisi, popülizmin liberal demokrasinin kurumlarıyla ve değerleriyle yaşadığı çatışmadır. Buna göre popülistler, anayasal ve yasal kısıtlara, parlamento ve siyasi partiler gibi liderle halk arasında dolayım yaratacak temsil kurumlarına karşıdır. Ayrıca liberal demokrasilerin dayandığı çoğulculuğa karşı popülistler, bir ve homojen bir halkı temsil ettikleri iddiasındadır. Buna paralel olarak popülizm daima, karizmatik, otoriter bir lideri gerektirir (Müller, 2016). Karizmatik liderlik, popülizmin olmazsa olmaz özelliğidir (Urbinati, 2014; 2019).

Gerçekte popülizmi tehlikeli kılan, temsili demokrasi karşıtlığı değildir; hatta temsil olmadan popülizm mümkün değildir (Müller, 2016). Bugün demokrasiye yönelik tehdit “demokratik idealleri sistematik olarak reddeden kapsamlı ideolojilerden” değil “demokrasinin en yüksek idealini (‘Halk yönetmeli!’) hayata geçirme vaadiyle demokrasiyi değersizleştiren” popülizmden gelmektedir yani tehdit demokrasinin kendi içindedir (Müller, 2016: 6). Çok benzer şekilde Urbinati (2014), popülizmin, liberal demokrasinin “şekilsizleştirilmiş” (*disfigured*) bir biçimi olması nedeniyle liberal demokrasi için tehdit olduğunu öne sürmektedir. Müller’e göre popülizm, sadece elit karşıtlığı da değildir. Buna eşlik eden temel ölçüt, popülizmin çoğulculuk karşıtı olmasıdır. Popülistler, halkı sadece ve sadece kendilerinin temsil edebileceğini öne sürerler. Dolayısıyla yüzde 99 değil yüzde 100 olmak iddiasındadır. Buna paralel olarak, Eski Roma’da, *pleb*’in çıkarları için mücadele etmesinin popülizm olmadığını ancak *pleb*’in tek meşru halk (*populus Romanus*) olduğunu iddia etmenin popülizm anlamına geldiğini; aynı şekilde Machiavelli’nin

3 Bu kavramsallaştırmanın ne kadar sorunlu olduğunu şöyle göstermek mümkündür: Mudde ve Kaltwasser’e göre politik alanda moda bir kelime olmasına rağmen popülizmin “özel olarak tartışmalı” bir kavram olmasının nedenlerinden bir tanesi de popülistlerin kendisini popülist olarak tanımlamamasıdır (2017: 2). Dolayısıyla popülizm kavramı, popülistlere rağmen, analitik ve soyut düzeyde tanımlanmaktadır. Bu tanım, araştırmacının inşasıdır ancak tanımın kurucu bir ögesi olan elitler, popülistlerin işaret ettiği gruptur. Kendisine popülist demeyenlerin popülist olduğunu iddia edip sonra da onların elit olarak çağırdıklarını veri kabul etmek hem analitik hem metodolojik olarak sorunludur.

Floransa’ında elitlere (*grandi*) karşı halkın (*popolo*) çıkarlarını savunmanın değil elitlerin Floransa’ya ait olmadığını savunmanın popülizm olduğunu söylemektedir (2016: 23). Bu mümkün olmayacağına göre, popülistler, desteğini aldıkları için gerçek/otantik saydıkları halkın dışında kalanlara karşı dışlayıcıdır. Bu açıdan popülizm, kutuplaştırıcı bir “kimlik politikası biçimidir” (Müller, 2016: 3).

Bu politik-analitik çerçeve içinde popülizm artık bir söylem, strateji, ideoloji, tarz/stil olmanın ötesine geçmiş ve bir rejim, yönetme biçimi ya da Müller’in ifadesiyle “yönetme sanatı” haline gelmiştir. “İktidarda popülizmin” üç yönetme tekniği vardır. Birincisi, devletin sömürgeleştirilmesi ya da “işgal edilmesidir”. Devlet bürokrasisi artık tarafsız değil partizandır. Aynı şekilde medya da “ulusun çıkarları” adına ele geçirilir. İkinci olarak, popülist iktidarlar kitlesel klientalizm uygular. Politik destek karşılığında kitlelere maddi (ya da maddi olmayan) ayrıcalıklar sağlar. Popülist olmayan klientalizmden farklı olarak popülistler bunu, açıkça ve bir kamusal ahlaki meşruiyet yaratarak yapar çünkü maddi yardımlardan yararlananlar otantik halktır ve bunu hak etmektedirler. İktidardaki popülizmler, üçüncü olarak, bir “dışlayıcı yasacılık” (*discriminatory legalism*) uygular: yasaları düşmanları için uygularken taraftarlarını bundan muaf tutarlar (Müller, 2016: 41-49).

Bu kavramsal çerçevenin her bir ögesinin eleştirilecek yanları vardır. Öncelikle, popülist liderliğin ve söylemin, politik çatışmayı ahlaki bir söylem üzerinden kurduğu tezi analitik olmaktan çok uzaktır çünkü ahlaki ya da duygusal bir boyutu olmayan kolektif kimlik inşası mümkün değildir. Popülist olsun ya da olmasın her politik söylem, özellikle kritik kavşak noktalarında, bir şekilde ahlaki terimlere başvurur (Stavrakakis ve Jäger, 2018). Michael Paul Rogin’in (1967: 53), muhafazakârların ve çoğulcuların da eşit ölçüde ahlaki söyleme başvurdukları uyarısından yıllar sonra, Müller’in, elitleri kendi çıkarlarını gözetken yozlaşmış bir grup olmakla ve antagonize etmekle eleştirdiği popülistleri aynı ahlaki dille yargılaması semptomatiktir: “Popülist yönetmenin üç özelliği vardır: devlet aygıtını gasp etmek, *yozlaşma* ve kitlesel klientalizm” (Müller, 2016: 4, italik bana ait). İkinci olarak, karizmatik liderliğin popülizme içkin olduğu iddiasına karşılık, Mudde ve Kaltwasser (2014; 2017), bunu önemli bulmakla birlikte, bu tarz bir liderliğin zorunlu olmadığını söyleyecektir. Daha ampirik bir analizden hareketle van der Brug ve Mughan (2007: 44), popülizm çalışmalarında analitik olarak tanımlanmadan, ampirik yanılaşlamaya açık olmadığı için bilimsel olarak açıklanmadan kullanılan “karizma” nosyonunun sorunlu olduğunu, bilimsel olarak operasyonel hale getirildiğinde de en azından Hollanda’da aşırı-sağ popülist parti liderlerinin karizmatik sayılmayacağını belirtmektedir. Üçüncüsü popülizmin, özsel olarak çoğulculuğu reddettiği ve yüzde 99 değil yüzde 100 olmak istediği, Roma’da pleblerin, Floransa’da halkın kendi çıkarlarını savunduğunda değil kendisini gerçek halk olarak gördüğünde

ve buna bağlı olarak elitleri dışladığında popülist olduğu iddiasının, hem tarihsel hem teorik olarak savunulamayacak olmasıdır. Müller, Machiavelli'nin *grandi*'ye karşı *popolo*'yu koruyacak, sadece *popolo*'ya ait olacak kurumsal-demokratik mekanizmalar önerdiğini ihmal etmektedir. Bugün küresel kapitalizmin *grandi*'sine karşı *popolo*'yu savunacak hiçbir mekanizma yoktur. Ayrıca, *grandi*'nin yarattığı derin eşitsizliğe karşı eşitliği savunmak *grandi*'yi kentten kovmak anlamına gelmez ama sosyal-ekonomik ve siyasi konumundan etmeyi gerektirebilir.⁴ Ayrıca, her durum ve koşulda çıkar gruplarının rasyonel davranacağı tezi de sorunludur. “Kriz anlarında”, demektir Rogin (1967: 168), “dar çıkara dayalı grupların davranışı irrasyoneldir çünkü ne sonuca ulaşabilir ne de kendisine taraftar bulabilir”. Bu tür kopuş anları, kolektif mücadele dönemleridir. Dördüncü sorun, popülist iktidarların yaygın bir klientalist şebeke yarattığı önermesidir. Oysa popülizm ve klientalizm, birbirinden farklıdır ve birbirine karşıt iki “içerme” (*incorporation*) tarzına sahiptir (Mouzelis, 1985). Laclau (1977: 173), klientalizmin, popülizmin bir ögesi olamayacağını, tam tersine popüler-demokratik kampın antagonistik söylemini engelleyen, bu kampı bölen bir hâkim sınıf stratejisi olabileceğini ileri sürer. Eğer Laclau ve Mouzelis haklıysa, klientalist strateji yürüten bir parti (bu durumda iktidarını pekiştirmiş bir partidir) artık popülist değildir. Klientalist moment, popülist momentin aşıldığı, yeni bir statükonun ya da kurumsallaşmanın yaratıldığı, “post-popülist” bir momenttir.

Bu eleştiriler önemli kavramsal sorunlara işaret etmekle birlikte, popülizm teorisini güçlendirecek, kavrama daha kesin ve ortaklaşabilir sınırlar çizecek, popülizm çalışmalarında bilgi birikimini sağlayacak katkılar olarak da görülebilir. Bununla birlikte, 1890'ların başında kurulan ve sonlarında ömrünü tamamlayan Amerikan Halk Partisi (*People's Party*) ya da Popülist Parti örneği, Müller'in ve genel olarak popülizm eleştirilerinin kavramsal sorununu bir krize dönüştürebilecek örnektir çünkü Amerikan Popülistleri herhangi bir örnek değil popülizmi analitik bir kavram olarak kuran örnektir. Hatta popülizm terimi, Popülistlerden hareketle kullanıma girmiştir. Popülizm kelimesinin, bir tarihsel olgunun, Amerikan Halk Partisi'nin adı olmaktan çıkarılıp bir analitik kavram olarak kullanılmaya başlanması, 1950'li yılların özel bağlamıdır. Bu bağlama geçmeden önce, Amerikan Popülistlerinin tarih yazımındaki tartışmalarına yer verilecek; Hofstadter'in çizdiği gerici, anti-semit, komplocu Popülistler karşısında Popülistlerin ilerici, çoğulcu, demokratik yönünü gösteren çalışmalar aktarılacaktır.

4 Machiavelli'nin demokratik popülizmi üzerine bkz. McCormick (2001; 2011).

2. Amerikan Popülistleri Kimdir?: Hofstadter ve Eleştirileri

Popülizmin, çoğulcu-prosedürel, elitist demokrasi modelinin karşı kavramı olarak inşa edildiği tarihsel bağlam, Amerikan Popülistlerinin tarihinin yeniden yazılmasının bir ürünüdür, yani modeli kuranlar, tarihçi Richard Hofstadter'in Popülistlerin revizyonist tarihinden beslenmiştir. Aslında 1950'li yılların elitist demokrasi kuramcılarına ve Hofstadter'e kadar olan dönemde Popülistler, Amerikan tarihinin ilerici bir hareketi olarak görülmüştür. Öyle ki seçim süreci ve usulündeki yolsuzlukların kaldırılması, senatörler, başkan yardımcısı ve başkanın doğrudan seçilmesi, siyasi patronların, patronajın yasaklanması, adayların ön seçimle belirlenmesi, kadınların oy kullanma hakkı, aşağıdan yukarı inisiyatifler ve referandumlar aracılığıyla doğrudan yasama hakkı, serbest seçim adil sayım gibi Popülistlerin savunduğu, savundukları dönemde saldırıya uğrayan ve dalga geçilen düşünceler, zamanla dikkate alınan ve desteklenen düşünceler olmuştur (Hicks, [1931] 1961, 408-9)⁵. Ancak Hofstadter'le birlikte bu bakış tersine dönecektir. Hofstadter'in 1955 tarihli, Pulitzer Ödüllü *The Age of Reform* kitabı, özellikle John Hicks'in domine ettiği tarihçiliğin sonucu olarak savaş sonrası döneme kadar ilerici, demokratik bir hareket olarak tanımlanan Popülistlerin aslında aşırı-sağın sosyal ve siyasal kaynağı olduğunu iddia etmiştir.

Hofstadter'e göre, Popülistlerin ideolojilerinin birinci özelliği, bir asrısaaadet döneminin varlığına inanmaktır: "Popülistlerin ütopyası gelecekte değil, geçmiştedir" (1963: 62). Popülistler, sanayileşme karşısında, küçük toprak sahipliğine dayalı geleneksel kırsal yapının muhafaza edilmesi ya da böyle bir toplumsal yapının var olduğunu iddia ettikleri bir geçmişe dönmeyi savunur. Bu haliyle de popülizm, modernleşme karşısında geleneksel toplumu/değerleri savunan bir harekettir. İkinci olarak Popülistler, bir doğal uyum kavrayışına sahiptir. Bütün insanların, doğanın sunduğu imkânlardan, bolluktan eşit koşullarda yararlanamamasının nedeninin, bazı insanların açgözlü, bencil davranışları olduğu görüşündedir. Popülistlere göre, doğal uyumu bozan, bolluk içinde yoksulluk, işsizlik, ahlaki çöküş yaratan kötü kurumlar ve kanunlardır. Bu nedenle Popülistler, kurum karşıtıdır. Popülistlerin irrasyonel düşünme biçimlerinin de kaynağı budur. Üçüncüsü, doğal uyum ideolojisinin bir devamı olarak, çiftçiler ve işçiler arasında, yani üretici sınıflar arasında da bir uyumun olduğu, yağmacı davranışların kaynağının "yüksek iktidar katlarında bulunan küçük bir parazit azınlık" (1963: 64) olduğu düşüncesidir. Toplumun çoğulcu

5 İlerici ve demokratik bir hareket olarak Popülistlerin, "*New Deal*" başta olmak üzere, 20. yüzyılın Amerikan kurumlarını ve siyasetini şekillendirdiği tezi, daha yakın zamanlı çalışmalarda da vurgulanmaktadır. "Hatta", demektedir Sanders (1999: 1), "ideolojik kavrayışları ve dilleri hala bizimledir".

olduğu, çıkarları birbiriyle uyumlu olmayan çıkar gruplarından oluştuğu düşüncesine karşı Popülistler, toplumun iki kamptan ya da Amerika'nın "iki ulus"tan oluştuğunu savunur. Bütün toplumsal sorunlar "sanrılara dayalı bir basitlik" (1963: 65) içinde ele alınır. İrrasyonel düşünme biçiminin bir diğer kaynağı da budur. Hofstadter için popülizmin dördüncü özelliği, Popülistlerin politik söylemlerini, tarihi komplo teorileri üzerinden okumalarıdır. İç Savaş'tan bu yana bütün Amerikan tarihi, uluslararası finans iktidarının sürekli komploları olarak yazılabilir. Popülistlere atfedilen anti-semitizmin kaynağını da bu komplocu bakışta ve son ideolojik bileşen olan paranın gücü tezlerinde bulmak mümkündür. Politik ve ekonomik bir talep olarak Popülistler, altın standardına geçilmesine karşı çıkmakta, gümüşün parasal değerinin korunmasını savunmaktadır. Altın standardı, büyük finans çevrelerinin komplolarının bir ürünüdür. Altın standardına karşı olmak hem Popülistlerin ilerlemeye, yeniliğe karşı geleneksel, gerici bakışlarını hem de Yahudi finans çevrelerinin büyük finans çevrelerinin bir bileşeni olarak anılması dolayısıyla anti-semit karakterlerini göstermektedir. Amerikan siyasal kültürünün bir parçası olan "paranoyak tarzın" (1952 [2008]) en önemli aktörü, Popülistlerdir. Anti-semitizmin bir uzantısı olarak, Popülistler yerlici ve siyahlara karşı ırkçıdır. Hofstadter'e göre Popülistler adaletsizliğe, eşitsizliğe karşı harekete geçmiş bir topluluk değil; pastadan daha fazla pay almak isteyen, bu yüzden de ekonomik taleplerle değil "statü endişesiyle" hareket eden bir harekettir. Popülistlerin plütokraziye karşı mücadelelerinin kaynağı, ekonomik olarak zor durumda kalmış olmaları değil tam tersine bu sorunlarının azalmış olmasıdır. Ekonomik refah dönemi, tüketim alışkanlıklarının ve yaşam tarzlarının farklılaşmasına neden olmuştur. Popülistlerin itirazı, geleneksel davranış ve düşünme tarzlarından dolayı, bu yeni standartlara uyum sağlayamamaktır (1963: 147).

Hofstadter'in çizdiği Popülist profilinin her bir ögesi, kitabın yayınlandığı andan itibaren çok yoğun eleştiriler almıştır (bkz. Pollack, 1960; 1965; Woodward, [1960] 2008; Saloutos, 1966). Pollack'a göre, Popülistler sanayileşme karşıtı, ütopyayı geçmişte arayan bir topluluk değildir; sanayileşmenin yaratacağı zenginliğin daha adil paylaşımını istemektedirler. Toplumun düalistik bir çatışmaya indirgenmesi ve sorunların basitleştirilmesi her politik söylemde görülebilecek olağan bir ögedir. İşçilerle çiftçiler arasında doğal bir uyum olduğu düşüncesi, pekâlâ bir sınıf bilincine gönderme yapar. Komplo teorilerinin eleştirilmesi, çiftçilerin yaşadıkları sorunların insan ürünü olduğu, alınan kararların arkasında özel çıkar çevrelerinin bulunduğu gerçeğini göz ardı etmektedir. Ekonomik değil statü endişesiyle hareket ettikleri kesinlikle doğru değildir. Çiftçiler ve işçiler, ağır bir ekonomik bunalımın ürettiği işsizlik ve yoksullaşmaya tepki göstermiştir. Altın standardına karşı çıkmalarının nedeni bu para politikasının deflasyona neden olması ve zaten zor durumda olan çiftçilerin ürünlerinin fiyatlarının düşmesidir. Amerikan toplumunun geneli

düşünüldüğünde Popülistler en az anti-semit ve en az ırkçı, birçok yerde siyahlarla koalisyon içinde, siyahların yurttaşlık haklarını savunan bir harekettir.

Hofstadter ve takipçilerinin tarih okumalarının eleştirisi bugün de canlılığını korumaktadır. Şüphesiz Amerikan tarihinde hoşgörüsüzlüğü, bağınazlığı, yabancı düşmanı milliyetçiliği savunan “gerici popülizm” örnekleri vardır ancak Amerikan Popülistleri, daha fazla demokrasiyi, çoğulculuğu, ekonomik adaleti savunan “ilerici popülizm” örneğidir (Formisano, 2008). Popülistler, Amerikan tarihinde, şirketlerin Amerikasına karşı eşitlikçi bir hareket olarak “canlandıran demokratik popülizmin” (*aspirational democratic populism*) örneğidir; Amerikan Popülistlerinin liberal eleştirisi Walter Benjamin’in ifadesiyle, kazananların yazdığı bir tarihtir. (Grattan, 2016). Aynı dönemin Demokratları ve Cumhuriyetçileriyle kıyaslandığında, Popülistler ırkçılık ve yabancı düşmanlığı konusunda sicili en temiz gruptur. Ayrıca, “çoğulculuk karşıtı olmak şöyle dursun, Popülistlerin çoğu temsili seçim sistemine sadıktı. Bu, Halk Partisinin eyalet ve kent düzeyinde iktidar oldukları yerlerde test edildi. Demokratlar ya da Cumhuriyetçilerin yönetimde oldukları yerlerdeki siyasi suistimallerle kıyaslandığında, Popülistler şeffaf, hukuk temelli ve adil bir yönetim sergilediler. Siyahların oy hakkını korudular, kadınlara oy hakkı tanıdılar” (Postel: 2019: 8). Cumhuriyetçi ve Demokratlarda yaygın patronaja ve şahsileşmiş siyasete karşı şahsileşmemiş, eşit zeminde bir siyaseti savundular. Kurum karşıtı olmak şöyle dursun, kooperatifler gibi alternatif kurumlar, üstelik “son derece kompleks kurumlar” (Taggart, 2000: 37) önerdiler ve kurdular. Eğitim, altyapı, düzenleme, ekonomik kalkınma gibi sorunlar için daha aktif ve müdahaleci bir devleti savundular. Amaçları ve araçları düşünüldüğünde, 1890’ların Amerikan Popülistleri, Avrupa bağlamındaki örneklerine benzer şekilde, reformist ve evrimci bir sosyal demokrasiyi savunuyordu. Popülistler, işçilerin ve küçük üretici çiftçilerin, “nasırlaşmış ellerin ve güneşten yanmış enselerin” (Postel, 2017: 119) sınıf hareketiydi ve dolayısıyla bu, 19. yüzyıl Amerika’sının orta ve üst sınıflarında bir paniğe neden oluyordu. Aslında “statü endişesi”, Hofstadter’in iddiasının aksine Popülistlerin değil orta-üst sınıf anti-Popülistlerin psikolojisini yansıtıyordu. Yine Hofstadter ve dönemin çoğulcu-elitist demokrasi kuramcılarının iddiasının aksine, ilerlemeye karşı değillerdi; ilerlemeye ve gelişmeye kendi damgalarını vurmak istiyorlardı. Modernitenin mantığına inanıyorlar ama bu Popülist “kırolar” (*clodhoppers*) kendi çıkarlarına uygun alternatif bir modernite yaratmaya çalışıyorlardı (Postel, 2007: 4).

Popülistler içinde, Tom Watson gibi, zamanla ırkçı ve anti-semit politik yönelimlere girmiş isimler olduğu doğrudur ancak Watson atipik bir örnektir çünkü Halk Partisi ömrünü tamamladıktan sonra birçok Popülist, kendisi de eski bir Popülist olan Eugene Debs’i takip ederek Sosyalist Parti’ye katılmıştır. Anti-semitizmin kaynağı Popülistler değil, dönemin akademik, politik ve iş çevresi

elitleridir. ABD'nin güneyinde siyahlara karşı ırkçılığın kaynağı da Demokratlardır (Postel, 2017: 123). Ayrıca, özellikle Urbinati'nin "karizmatik liderliğini" popülizmin olmazsa olmaz özelliği olarak görenlere karşı, Amerikan Popülistlerinin böyle şahsileşmiş, karizmatik bir lidere yaslanmadığı, çoğulcu bir liderliğe sahip olduğu belirtilmelidir (Taggart, 2000). Bu liderlerin öne çıkan isimlerinden bir tanesinin de Kansas'lı çiftçilere "daha az mısır daha çok cehennem üretin" diyen, kadınlar için eğitim, istihdam fırsatları, boşanma hakkı, oy hakkı mücadelesi veren Mary Elizabeth Lease olduğu unutulmamalıdır (Postel, 2017: 120).

Bu anlatı ve örneğe bağlı olarak popülizm, Soğuk Savaş dönemi liberallerinin eleştirilerinin hatta saldırılarının hedefi olmuş; Hofstadter'in Popülistler hakkında çizdiği çerçeve, popülizm kavramının çerçevesi olmuştur. Bu nedenle Amerikan Popülistleri herhangi bir örnek olay değil popülizm kavramını kuran arketipik örnektir. Dolayısıyla Amerikan Popülistlerinin popülist olmadığını söylemek mümkün değildir. Buna rağmen Müller neden Popülistlerin popülist olmadığını ileri sürmektedir? Çünkü Amerikan Popülistleri, Hofstadter'in anlattığı gibi değildir. Ancak sorun, Müller'in, Hofstadter'in tarih anlatısının belirlediği, Soğuk Savaş liberalizminin bu anlatı üzerine inşa ettiği kavramsal çerçeveye sadık kalmasındaki ısrarıdır. Aşağıda, bu inşa ya da icadın bağlamı ve sonuçları tartışılacaktır.

3. Popülizm: Soğuk Savaş Liberalizminin İcadı

İki savaş arası dönemde ve 2. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan bir dizi olgunun, Amerikan üniversitelerinde, zamanla ana akım haline gelecek yeni bir sosyal bilim yaklaşımının doğmasına yol açtığını ve bu yeni yaklaşım çerçevesinde politik kategorilerin yeniden tanımlandığını ya da yeni politik kategorilerin üretildiğini söyleyebiliriz. Birinci neden, kitle mobilizasyonuna dayalı faşist hareketlerin etkisi, kapasitesi ve Almanya, İtalya, Japonya gibi ülkelerdeki iktidar pratikleridir. İkincisi, 1950'lerde Wisconsin Senatörü Joseph R. McCarthy'nin yarattığı siyasal etkiyle benzer bir tehlikenin bizatihi Amerika'da da mümkün olabileceğinin düşünülmesidir. Üçüncüsü ise savaş sonrasında başlayan Soğuk Savaşın yarattığı yeni siyasal iklimdir.

Bu olguların ürünü olduğunu söyleyebileceğimiz en kritik gelişme, yeni bir sosyal bilimsel yaklaşımın ve sosyal bilim metodolojisinin doğmasıdır. Sosyal bilim adlandırmasının sosyalizmle arasında kurulabilecek muhtemel bir ilişkiyi, karışıklığı önlemek için "davranışçılık" ya da "davranışçı yaklaşım" olarak adlandırılan bu yeni yaklaşımın (Gunnell, 2013: 82) temel iddiası sosyal olguların ve siyasetin ampirist-pozitivist bir metodolojiyle açıklanmasıdır. Davranışçılığa göre o zamana kadar siyaset teorisi, bilimsel nesnellikten uzak metafizik bir alandır. Siyaset bilimi, kendisini gerçekten bilimsel bir disipline

olarak kurabilmek için doğa bilimlerinin metodolojisinden yararlanmalı; deneye, gözleme tabi olmayan, Karl Popper'ın tanımladığı anlamda “yanlışlanamayan” teoriden uzak durmalıdır. Bunun yanı sıra, siyasal davranışı (siyasal katılım, oy verme, kolektif eylemler, siyasi partiler, liderler, siyasal lobi faaliyetleri, çıkar grupları vb) çalışmalarının merkezine koymalıdır. Siyasal davranışı, sosyoloji, psikoloji, iktisat gibi disiplinlerle de buluşarak, en geniş çerçeveden kuşatmaya çalışmakla birlikte çalışmalarının tam merkezinde demokrasi, daha doğru bir ifadeyle bir yönetim sistemi olarak demokrasi vardır. Yeni metodolojik yaklaşıma uygun olarak bir demokrasi teorisi ancak ve ancak gerçekçi ve betimleyici bir yöntemle, var olan demokratik rejimlerin özellikleri belirlenerek oluşturulabilir. Bu yeni kuramsal/metodolojik yaklaşımın modeli, prosedürel-çoğulcu demokrasidir⁶. Normatif ya da klasik teorinin bilimselliği şüpheli demokrasi modelinin aksine gerçekçi ve ampirik olarak test edilebilir bir modeldir. Siyaset biliminin görevi gerçekte var olan demokrasileri analiz etmek, demokrasinin “ne olması gerektiği” ya da “ne olacağı” ile değil “ne olduğu” ile ilgilenmek ve dolayısıyla bu demokrasilerin totaliter rejimlerle (bu rejimlerden anlaşılın Nazizm ve komünizmdir) olan farkını açıklamaktır.

Yeni kuramın usule/prosedüre ilişkin bileşeninin kaynaklarının, 19. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan “kitle psikolojisi” kuramı ile yine bu dönemde ortaya çıkan elit kuramları ve elit kuramıyla demokrasi kuramını buluşturan Schumpeteryen “minimal demokrasi” kuramı olduğunu söylemek mümkündür. Kitabı ilk defa 1942 yılında basılan Joseph Schumpeter, “halk”ın, her konuda kesin ve rasyonel bir görüşe/karara sahip olabileceği, temsilcinin tek işlevinin bu görüşü yansıtmak, uygulamaya koymak olduğu varsayımına dayalı “klasik demokrasi” kuramına karşılık, daha gerçekçi ve demokratik yöntemin anlamını daha doğru karşıladığını düşündüğü demokrasi tanımını koyar. Buna göre demokrasi, bir yöntemdir ve demokratik yöntem, insanların oyları için verilen rekabetçi bir mücadele sonunda iktidarı elde eden bireylerin siyasal kararlar alabilmesini sağlayacak kurumsal düzenlemedir (Schumpeter, 2003: 269). Weber üzerinden klasik elit kuramlarıyla demokrasi kuramını buluşturmaya çalışan, elitizmi demokratikleştirirken demokrasiyi elitistleştirilen bu yaklaşım, modernleşme kuramının ve davranışçılığın demokrasi teorisinin zemini olacaktır. Artık demokrasi, siyasal kararların alınmasında eşit katılım olarak değil, siyasal karar alıcıların, elitlerin seçilmesine eşit katılımla tanımlanabilecek bir usul, yöntem sorunudur. Halkın yönetmesi, halk katılımı, demokrasi tanımının bir ögesi olmaktan çıkmıştır. Halk egemenliği, demokrasi kuramı için

6 Davranışçı yaklaşımın kaynakları ve genel çerçevesi üzerine yeni demokrasi kuramının da kurucu isimlerden birisi olan Dahl'a (1961a) bakılabilir. Çoğulcu model, aynı zamanda, *gerçekçi demokrasi modeli* ve *elitist demokrasi* ya da *demokratik elitizm* olarak da adlandırılır.

tali bir meseledir hatta bir kolektif bütünü çağrıştıran çoğunlukçuluk demokratik ilke değil demokrasi için tehlikedir.

Savaş sonrasında yeni liberal demokrasi kuramı büyük ölçüde, Schumpeter'in "demokratik yöntem" tanımı üzerinde yükselmiştir. Dahl, bu yeni demokrasi modelinin en kesin ve kabul gören ifadesi olan "poliarşi" (siyasal demokrasi) (1956; 1971) kavramını geliştiren kişi olduğu için özellikle önemlidir. Dahl, Schumpeter'in demokratik yöntemini benimser ancak seçimle sınırlı bir katılım yerine seçim öncesi siyasal özgürlükler ve seçim sonrası karar alma sürecini de poliarşi tanımının öğeleri haline getirir. Ancak onun için de demokrasi hala, halk yönetimi ya da yurttaş katılımı değil bir yöntem ve sistem sorunudur. Klasik demokrasinin varsayımlarının aksine, ilkeler ya da kamu yararı adına siyaset yapan bir yurttaş, ampirik gözlemlerin gösterdiği gibi, yoktur (Dahl, 1956; Berelson vd., 1954; Mayo, 1960; Sartori, 1962). Yurttaş sadece siyasal kararları ve kamu politikalarını belirleyecek liderleri seçebilir. Böyle bir demokrasi modelinin elitist bir nitelik taşıması kaçınılmazdır fakat çoğulcu demokrasi kuramcıları açısından elitizm ve demokrasi arasında karşıtlık kurmak zorunlu değildir.

Bu modelin "elitist demokrasi teorisi" olarak adlandırılmasını çoğulcular da kabul eder çünkü mevcut demokratik sistemler, yine ampirik olarak, elitler ve elit olmayanlar arasındaki ayrım üzerinden işlemektedir. Bu ayrımın en kristalize açıklaması Dahl'ın (1961b: 223-28) "*homo politicus*" ve "*homo civicus*" ayrımıdır. *Homo civicus*, işinde gücünde, en fazla işiyle ilgili sorunlarla ilgilenen, akşamları ailesiyle birlikte zaman geçiren, öncelikli çıkarlarına bir tehdit olmadığı sürece siyasal süreçlere karşı ilgisiz ve pasif, sıradan insandır. Onu politik yapan tek şey, oy kullanma hakkı olan (ve genelde bu hakkı da kullanmayan) bir seçmen olmasıdır. "*Homo civicus*, doğası gereği politik hayvan değildir". Politik hayvan, *homo politicus*'tur. *Homo politicus*, siyasal süreçlerin aktif katılımcısı, karar alma süreçlerini etkileyen ya da belirleyen, bunları yapabilmesini sağlayan kaynaklara sahip ve bu kaynakları hükümet politikalarının kontrol edilmesi için kullanan, bunları hayatının öncelikli bir meselesi olarak gören politik aktördür. Çok benzer bir ayrımı Sartori, "yönetilen *demos*" ve "yöneten *demos*" kavramlarını kullanarak yapar çünkü demokrasi, "yönetilen demokrasi"dir. Yöneten ve yönetilen ayrımının olmadığı, halkın kendi kendisini yönettiği "yöneten demokrasi... gerçekleşmesi imkânsız bir ütopyadır" (1962: 87). Bu ayrım, bir gerçeklik olarak vardır. Lipset, klasik elit kuramcılarının, özellikle Robert Michels'in, demokrasinin imkânsız olduğu, kurumların, organizasyonun, bürokratikleşmenin kaçınılmaz olarak oligarşi üreteceği tezine karşılık, demokrasinin, kurumların oligarşik yapısıyla çelişmeyeceği yanıtını verir. "Elitist demokrasi teorisi, Michels'in kitle örgütlenmelerinin içsel yapısıyla ilgili analizinin çoğuna katılır" ancak elit kuramcılarının "liderle takipçileri arasındaki ayrımın *ipso facto* demokrasinin

olumsuzlanması” olarak değerlendirilmesi doğru değildir (Lipset, 1962: 34). Elitler kaçınılmazdır ama aralarında siyasi rekabet olması ve yurttaşların elitler arasında seçim yapabilmesi demokrasi için yeterlidir. Dahl’ın ifadesiyle (1956: 133), diktatörlük ve demokrasi arasındaki fark, ilkinde bir azınlığın yönetmesi, ikincisinde azınlıkların yönetmesidir.

Ayrıca klasik liberalizmin bireyi temel alan yaklaşımı yerine, çoğulcu yaklaşım, bireylerin toplumsal normlar ve kurumlar üzerinde uzlaşmasını, grupların sağladığı sosyalizasyonun mümkün kılacağını öne sürecektir⁷. Çoğulculuk, totaliter hareketlerin/rejimlerin kitle, halk gibi bütünsel/homojen kategorilerle kavradığı toplum yerine bireylerin birden fazla grup içinde çıkarlarını, değerlerini savunduğu, geçici, sorun merkezli çoğunluklar üreten bir toplumsal yapıdır. Dolayısıyla totaliter rejimler karşısında liberal demokrasiyi tanımlayan unsurdur. İktidarın tek bir merkezinin olamayacağını, dağılmış ve gruplar arasında paylaşılmış olduğunu gösterir. Marksizmin iddia ettiği gibi bir sınıfın ya da Mills’in iddia ettiği gibi “iktidar eliti”nin⁸ yönetemeyeceğini gösterir. “Liberalizm, bir çoğulculuk sistemidir. Çok sayıda iktidar merkezine sahip sistemdir...” (Shils, 1956: 154). Burada şu notu düşmek önemlidir:

7 Çoğulculuğun ya da grup kuramının, çok sayıda isim arasında en önemlileri diyebileceğimiz kuramcıları olarak bkz. Almond ve Verba (1963), Bell (1960), Dahl (1956; 1961b; 1971), Kornhauser (1959), Lipset (1960). Bu isimleri ve çalışmalarını önemli kılan, aşağıda belirtileceği üzere demokrasi ve çoğulculuk kavrayışları üzerinden popülizm eleştirisini de yapmış olmaları ve popülizmi siyaset biliminin ve demokrasi teorisinin en önemli analitik kategorilerinden biri haline getirmiş olmalarıdır.

8 C. Wright Mills’in (1959) “iktidar eliti” kuramı, çoğulcu demokrasi modelinin kapsamlı eleştirilerinden biridir. Mills’e göre, iktidar çıkar grupları arasında dağıtılmış, paylaşılmış değildir. Büyük kararlar, askeri, siyasi, ekonomik elitlerin en tepesinde bulunanların oluşturduğu bir “iktidar eliti” tarafından alınmaktadır. Amerika’yı yöneten, bu iktidar elitidir. Artık bir kamusal alandan, kamusal toplumdaki söz edilemez. Amerika bir kitle toplumdur ve bu toplum birleşik, bütünlük bir yönetici elit üretmektedir. 1950’lerin kitle toplumu tartışmasının demokrasi, popülizm, elitizm kavramlarının şekillenmesi sürecinde ilginç bir seyri olduğunu belirtmek gerekir. Mills’in kitle toplumu analizine, demokratik elitistlerin iki farklı yanıt verebileceği görülmektedir. Bell (1956) ve Shils (1957), şiddetli bir biçimde bir kitle toplumunun varlığını reddeder. Modernleşme/sanayileşmenin yarattığı yeni grup bağları, yeni aidiyetler, grup üyelikleri çoğulcu bir toplum üretmektedir. Kornhauser (1959) ise kitle toplumunun iktidar eliti değil popülizm üreteceğini öne sürer. Ayrıca, Mills’in “iktidar eliti” kuramının eleştirisi ve çoğulculuk savunması üzerine bkz. Parsons (1957), Bell (1960) ve Dahl (1961b). Buna karşılık, Dahl’ın “iktidar” tanımının eleştirisi için bkz. Bachrach ve Baratz (1962), Miliband (1969) ve Lukes (1974).

Demokratik sistemin elitist özelliği ile aktif-pasif yurttaş ayrımı göz önüne alındığında, kritik ve elzem olan, çoğulculuğun kitlesel ve katılımcı değil; grup/örgüt liderleri ya da elitleri arasında olmasıdır.

Çoğulculuk, aynı zamanda, klasik demokrasinin kurucu ilkelerinden birisi olan çoğunluk ilkesinin reddedilmesi demektir. Klasik demokrasinin toplumsal birliğe dayandığı demokrasi anlayışının yerini gruplar arasında (daha doğrusu, grup liderleri, elitler arasında) müzakere ve uzlaşmaya dayalı bir demokrasi anlayışı almıştır. Bunun doğal sonucu, halk iradesi gibi demokrasinin kurucu ilkesinin, kamu yararı, ortak fayda gibi kolektif özelliği çağrıştıran kategorilerin imkânsız olduğu, bu tür kolektif kimliklerin demokrasi için tehdit olduğu düşüncesidir. Bu düşünce, rasyonel seçim kuramcıları ya da sosyal seçim kuramcıları tarafından en radikal mantıksal sonuçlarına götürülecektir (Amadae, 2003). Bu durumda, demokrasinin tanımına içkin olan halkın ya da çoğunluğun karar alması ilkesi ortadan kalkacaktır. Dahl'a göre (1956), çoğunluk zaten imkânsızdır. Sartori (1962: 102), çoğunlukların kararsız, istikrarsız toplamlar, esas amacı liderlerini tayin etmek olan aritmetik varlıklar olduğunu söyleyecektir. Çoğunluk asla tiran olamaz ancak bir tiranın yolunu açabilir. Bu bakımdan, Mills, Tocqueville ve Amerikan Federalistlerinin “çoğunluğun tiranlığı” korkusu doğru ve yerindedir.

Son olarak, çoğulcu demokrasi modelinin elitizminden söz etmek gerekmektedir. Çünkü, bir fiili durum, gerçeklik olarak aktarılan ve savunulan demokratik elitizm tartışmasının örtülü normatif bir boyutu da vardır: Sıradan insanın apolitikliği, politik süreçlere ilgisizliği, seçimlere katılmadaki isteksizliği demokratik sistemin istikrarı için gereklidir. Siyasal ilgisizlik, demokratik sistemin zaafının değil gücünün göstergesidir çünkü siyasal katılımın düşük olması, katılmayanların sisteme güvendiğinin, sistemi onayladığının işareti olarak okunmalıdır. Bu beklenti üç gerekçe üzerinden savunulmaktadır. Birincisi, kitle hareketlerinin ve kitle katılımının totaliter sonuçlar ürettiğidir. Buna bağlı olarak ikincisi, siyasal süreçlere ilgisiz olanların genellikle alt-sınıflar olması, bu sınıflarda hâkim otoriter eğilimlerin, Lipset'in ifadesiyle “işçi sınıfı otoriteryanizmi”nin (1960: 97-130), sisteme yansımaları engellemektedir. Çıkar, veto, baskı grupları dışında, bu grupları aşacak kolektif kimlikler/aidiyetler, Avrupa'da yaşanan faşizm deneyimlerinden de görüleceği gibi demokrasiye yönelik bir tehdittir. Siyasal katılım, poliarsinin bir koşuludur ancak fazla katılım hem elitlerin karar alma özerkliğini ortadan kaldıracaktır hem de demokratik sistemin işleyebilmesi için gerekli normlar üzerindeki uzlaşmayı bozacaktır (Dahl, 1956; Almond ve Verba, 1963). Totaliter rejimler karşısında demokrasiyi savunmak ve sorunlarını analiz etmek, bu görüşleri “liberal dünyanın” politika üreticilerine sunmak için ABD sponsorluğunda, Rockefeller Vakfı tarafından oluşturulan, ABD, Avrupa ve Japonya'dan akademisyenleri ve politik kurum temsilcilerini barındıran Üçlü Komisyon'un 1975 tarihli “Demokrasinin Krizi”

raporunda Huntington, krizin kaynağının “demokrasinin aşırılığı” olduğunu söyleyecektir. Bu sorunun aşılması için demokrasinin “dizginlenmesi” gerekmektedir. Dizginlenmesi için, demokrasinin evrensel olarak, her alanda otoriteyi kurmanın tek yolu olduğu düşüncesinden vazgeçilmesi gerekmektedir. Ayrıca, demokratik politik bir sistemin etkili biçimde işleyebilmesi için yurttaşların siyasal ilgisizliği ve siyasal katılım düşüklüğü gereklidir (Crozier vd. 1975: 113-15).

Yukarıda çerçevesi çizilen ve küçük değişiklikler ve katkılarla bugün hala ana akım siyaset biliminin onayladığı model olan çoğulcu-prosedürel demokrasi, kendi karşı kavramlarını inşa ederek gelişmiştir. Popülizm, bu tarihsel momentte, çoğulcu demokrasinin “asimetrik karşı-kavramı” olarak işlevselleştirilmiştir (Jäger, 2017). 1950’li yıllara kadar sadece Amerikan tarihçilerinin ilgi alanının içinde kalan, somut tarihsel bir olgu olarak Amerikan Popülistlerine göndermede bulunan bir kelime, bu dönemde sosyal bilimlerin soyut ve analitik bir kavramı olarak kullanılmaya başlamıştır. Popülizm, artık, liberal çoğulcu demokrasi modelinin karşısında konumlanan ve bu demokrasiye tehdide göndermede bulunan bir kavram olarak kullanılmaktadır. Bu modelin kuramcısı sayılabilecek Dahl (1956), kendisine ait poliarsi kavramını inşa etmek için farklılaştırdığı “popülist demokrasi” modelinin üç özelliği olduğunu söyler: halk egemenliği, siyasal eşitlik ve çoğunluk yönetimi. Bu üç özelliği sağlayacak koşulların gerçek dünyada karşılığı yoktur. Dolayısıyla demokrasiyi, kabaca imkansız istemek olarak tanımlanabilecek, maksimizasyon yöntemi ile kavramak yerine, gerçekte var olan demokrasilerin özellikleri ve bunların koşulları üzerinden, betimleyici yöntemle kavramak gerekir. Çoğulcu toplumda karşılığı olmayan ve çoğulculuğu da ortadan kaldıracak çoğunlukçuluk yerine çıkar grupların çatışma ve uzlaşmasına dayalı poliarsi, gerçek dünyanın demokrasi modeli olmalıdır. Ayrıca politik eşitlik ve halk egemenliği mutlak amaçlar değildir. Bu amaçlara ulaşmanın maliyeti, “boş zaman, mahremiyet, uzlaşma, istikrar, gelir, güvenlik, ilerleme, statü ve daha birçok amaçtan vazgeçmektir” (1956: 51). Neden böyle bir maliyet olması gerektiğinin açık bir yanıtı yoktur. Açık olan tek şey popülist demokraside ya da halk egemenliği ve politik eşitlik idealinde ısrar etmenin bireysel, sosyal, sivil hakları yok edeceğidir. Üstelik Dahl (1956: 36), çoğunluğun her alanda, her durum ve koşulda, dilediği gibi, keyfi kararlar alabileceğini ya da alması gerektiğini savunan kimsenin olmadığını farkındadır.

Dahl’a, çoğulcu modelin karşısına konumlandığı popülizm terimini öneren Edward Shils’tir. Shils’e göre ([1956] 1996: 98-104), popülizmin temel iddiası şudur: halk iradesi, diğer bütün standartların, geleneksel kurumların, kurumsal özerkliğin, sosyal katmanların standartlarının üzerindedir. Halk iradesine yaptığı çağrı, halk iradesini her alanın temel belirleyeni olarak görmesi ve liderle halk arasındaki bütün aracı kurumları dışlaması nedeniyle Nazi diktatörlüğü ve Bolşevizm arasında fark yoktur. Shils için popülizm, toplumu

kontrol etmek amacıyla olan özel çıkar çevrelerinin komplolarına karşı halkı ve onun meşru hükümetini korumak misyonu üstlenmiştir. İster 19. yüzyıl Popülistleri olsun ister McCarthy, bütün popülistler, entelektüel karşıtıdır. Entelektüellerin, toplumdan farklı ve ona yabancı bir hayat sürdüğünü, sıradan insanları, sıradan ortak yaşam tarzını aşağıladığını iddia ederler. Bununla bağlantılı bir diğer özelliği, elit karşıtlığıdır. Sorunların kaynağında, topluma kendi düzenlerini dayatan elitler ya da yönetici sınıf vardır. Halk iradesinin erdemine ve demokratikliğine inanmanın sonucu hukuk yönetimini reddetmektir. İdari ve yasa koyucu kurumların özerkliğini de kabul etmezler. Yasama üyelerini, halk iradesini yorumlayacak temsilci olarak değil seçmenle, halk iradesiyle özdeş bir kimlik olarak görürler. Yasa koyucu, halk iradesini yansıtmalıdır ve görevi her alanda bu iradenin hüküm sürmesini sağlamak olmalıdır. Bürokratik işlemler konusunda sabırsızdır. Parlamenter siyasetçileri, kendi çıkarlarını gözeten, erdem sahibi olmayan kişiler olarak görür ama liderlere kapalı değildir çünkü kendi liderlerini yaratır. Yasa koyucular, uzmanlar, bürokratlar tarafından konulan formel kuralları yıktığı düşünülen demagogları alkışlar. Popülizme içkin bu demokrasi dışı/karşıtı özellikleri sıralarken, popülizmin, “*türünün bir örneği olmakla birlikte*, spesifik tarihsel anlamla” (1956: 102-3, italik bana ait) sınırlı olmadığını özellikle vurgular. Söz konusu olan, artık, 19. yüzyıl Popülistleri değil, çoğulcu demokrasi karşısında aşırılığın siyaseti olarak tanımlanan popülizm kavramıdır. Shils (1956: 225-34), ılımlılığa, elitlerin aktif seçmenin pasif/kayıtsız olduğu katılıma, duygusal yoğunluğun reddine, elitler arasında kurumlar ve normlar üzerinde uzlaşmaya dayalı çoğulcu siyasetin karşı kutbuna aşırılığa, apokaliptik zihniyete, duygulara ve paranoyak eğilimlere, kurum ve elitleri düşmanlaştırmaya dayalı aşırılık siyasetini ya da ideolojik siyaseti koyar. Tahmin edileceği gibi aşırılık siyaseti, popülizmdir.

Neden herhangi başka bir kavram değil de popülizm? Bu “aşırılık siyasetinin” kaynağını, Hofstadter’in anlattığı Amerikan Popülistlerinde buldukları için. Bu ilişki sadece bir terimin ödünç alınması biçiminde gelişmedi. 1950’li yılların Amerika’sında faşizmin bir versiyonu olarak görülen McCarthyizmin hem ideolojik argümanlarının kaynağının hem de sosyal tabanının 19. yüzyılın Amerikan Popülistleri olduğu, yani 19. yüzyıl sonlarında Popülistleri destekleyen bölgelerin 1950’lerde Senatör Joseph McCarthy’yi destekleyen bölgeler olduğu iddia edildi. Popülizm artık, çoğulcu-gerçekçi demokrasinin karşıtı olan her şeydir. Akla karşı duyguları/tutkuları, uzmanlığa karşı komplo teorilerini, çoğulcu toplum karşısında kitle toplumunu, çoğulculuğa karşı çoğunlukçuluğu, farklılıklara karşı türdeşliği/homojenliği, elitler karşısında halkı, elitlerin çoğulluğu karşısında karizmatik-otoriter lideri, demokratik, bürokratik kurumlar karşısında kurumsuzluğu, doğrudanlığı, gerçekçi demokrasi modeline karşı demokratik aşırılığı, yüceltilmiş bir geçmişi, imkânsız bir ütopyayı yani halk egemenliğini, halk iradesini savunur. Çalışan sınıfların

ekonomik talepleriyle değil statü endişesiyle motive olmuş sosyal grupların (gelişmiş ülkelerde ve özel olarak ABD’de orta sınıfların) siyasetidir. Demokrasinin radikalleştirilmesi ve aşırılığının sonucu, demokrasiden çıkıştır. Popülizm, demokrasiden diktatörlüğe ya da faşizme geçişin kapısıdır. “Çoğunluğun sınırsız anayasal iktidarını meşrulaştıran bir anayasal sistemin ve hâkim ideolojinin olduğu yer tiranlıktan başka bir şey değildir” (Dahl, 1956: 54). McCarthyizm ve aşırı sağın kökleri, sosyal taban olarak Popülistlerde, ideolojik olarak popülizmedir. “Wall Street”, “uluslararası bankalar”, “tekeller” gibi basit formülleri sömürerek ve bunları sadece hedef haline getirmeyip siyaseti açıklayan öğeler olarak gören 1890’ların Popülistleriyle 1960’ların aşırı sağ arasında hiçbir fark yoktur (Bell, 1963: 3). Popülizmi faşizmle özdeşleştirmek için küçük bir adım kalmıştır ve bunu da Ferkiss (1957) yapmıştır. Ferkiss’in Amerikan faşizmine özgü olarak sıraladığı özellikler, büyük iş dünyasına karşı orta sınıf küçük toprak sahipliğini ve tüccarları savunan bir ekonomik program, liberal demokratik kurumlara güvensizlik, medyanın ve siyasi partilerin (ABD örneğinde Cumhuriyetçi Parti ve Demokrat Parti’nin) düşmanlar tarafından ele geçirildiği düşüncesi, plebisitçi demokrasi ve uluslararası finans çevrelerinin komplolarına yaslanan bir tarih yorumu, popülizmin de özellikleridir. Amerikan faşist hareketinin öğretisi “mantıksal olarak” Popülist öğretiden doğmuştur (1957: 352). Kendi dönemlerinde anarşist ve sosyalist olarak korkulan Popülistler artık popülist ve dolayısıyla faşist olarak yeni korku nesnesidir.

Oysa ampirik kanıtların da gösterdiği gibi McCarthy hareketi, kırsal reform hareketleri ve Popülistlerden çok geleneksel muhafazakâr mirasa yaslanıyordu (Rogin, 1967: 5). Üstelik çoğulcu demokrasi kuramcılarının McCarthyizmi reform hareketleriyle eşdeğer görmeleri, Amerikan muhafazakârlığının yarattığı tehdidin üzerini örtüyordu. Ancak daha kritik olan nokta, politik olarak birçoğu liberal ilkelere sadık olsa bile, çoğulcuların son kertede muhafazakâr olduğu ya da muhafazakârlaştığıdır⁹. Metodolojik olarak, ideal/normatif olanın reddi ve ampirik yönelim, demokrasinin mevcut pratiğe, mevcut sisteme hapsolmasına, demokrasiyi korumanın mevcut sistemi korumak anlamına gelmesine yol açmıştır. Çoğulcu demokrasinin esastan ve bir amaçtan yoksun, basitçe bir yönteme indirgenmesinin ve ampirik bir olgu olarak değerlendirilmesinin, demokrasinin demokratikleşmesi imkânını ortadan kaldırması riski vardır. “Demokrasi nedir?” sorusunun yanıtı, ABD, Kanada, Batı Avrupa gibi ülkelerde mevcut politik sistem olarak yanıtlanmaktadır. Bu durumda mevcut sistemlerin daha demokratik hale getirilebilip getirilemeyeceği ya da sistemin gerçekten demokratik mi elitist mi olduğu sorgulanamamaktadır (Bachrach, 1967: 24). Ayrıca öznenin rasyonel birey olduğu klasik liberalizmin

9 Muhafazakârlaşma eleştirisi için ayrıca bkz. McCoy ve Playford (1967) tarafından yapılan derlemedeki makaleler ve özellikle kendi yazdıkları Giriş.

aksine çoğulculuk teorisi, hem bireyin hem kitlenin irrasyonel olduğunu, bireysel rasyonalizmin ancak grup içinde sağlanabileceğini savunur. Rogin'in (1967: 11) ifadesiyle modern çoğulcular, liberal özgürlüğün muhafazakârca düzenlenmesini, bireysel özgürlüğün grup tarafından disipline edilmesini savunur. Daha ilginç olan, siyasi olarak liberal bazı çoğulcuların siyasi muhafazakârlıkta da bir değer bulmasıdır. Bunda, artık iktidar merkezlerine yakın olmaları, statüko karşıtı değil statükonun ve mevcut kurumların savunucuları olmaları, kitle demokrasilerine mesafeli, elitlere yakın olmaları, muhafazakarların toplumun iyi eğitilmiş ve topluma entegre olmuş olmaları ve sanayileşmenin taşıyıcısı olmaları etkili olmuştur (Rogin, 1967: 44). Bu sosyal yakınlaşmaya ek olarak, politik bir yakınlaşmadan da söz edilmelidir: Hofstadter ve diğer çoğulcu demokrasi taraftarlarının, genel olarak dönemin liberal entelektüellerinin liberal-muhafazakâr ikiliğini reddederek, ılımlı merkez ve (sağdan ve soldan) aşırı siyasetler arasında kurdukları ikilik üzerinden ılımlı merkezi savundukları söylenebilir (Novick, 1988: 324). Son olarak, 1950'lerde geliştirilen ve güncel liberal ana akım çalışmalarda sürdürülen popülizm eleştirilerinin, 19. yüzyıl sonlarında ortaya çıktıklarında Amerikan Popülistlerine yönelik, ekonomik ve politik elitlerin gerici ve muhafazakâr önyargısını ve tepkisini sürdürdüğü de eklenmelidir (Postel, 2017: 116).

Sonuç

Amerikan Popülistleri, popülizm eleştirilerinin Aşıl topuğudur. Çok sayıda Amerikan tarihçisi tarafından defalarca yanlışlanmış bir anlatı ve örnek üzerine kurulmuş bir kavramsallaştırmayla yol almaya, daha önemlisi bu kavramsallaştırmayı araçsallaştırarak bir demokrasi modeli yaratmaya çalışmaktadır. Soğuk Savaş liberalleri, popülizm kavramına demokrasi dışı/karşıtı bir anlam yüklerken, Amerikan popülistlerinin demokrasi dışı/karşıtı bir hareket olduğunu varsayıyordu. Amerikan Popülistleri, Soğuk Savaş liberallerinin varsaydığı gibi değilse, daha eşit ve demokratik bir toplum mücadelesinin failiyse, popülizm hâlâ içkin ve özsel olarak demokrasi dışı/karşıtı bir söylem olabilir mi? Bu durumda kavram ya terk edilmelidir ya da demokratikleşme için taşıdığı imkânı içerecek biçimde tanımlanmalıdır. Hâlâ analitik bir değeri olduğu ölçüde popülizm kavramını terk etmek mümkün görünmemektedir.

Müller, Soğuk Savaş liberallerinin geliştirdiği demokrasi modelini savunmakta ve popülizm kavramını onların anlamlandırdığı biçimde kullanmaktadır fakat kavramı mümkün kılan örneği dışlamaktadır. Bilinçli ya da bilinçsiz, Amerikan Popülistlerinin, popülizm eleştirisi ve genel olarak popülizm kuramı için yaratabileceği sorunun farkındadır. Hatta 1950'lerde geliştirilen eleştirilerin bir muhafazakâr savrulmaya yol açtığına da farkında

görülmektedir. Bu nedenlerle olsa gerek, “makul bir popülizm anlayışına sahip olabilmek için, kendisini açıkça popülist olarak tanımlamış olsa bile bazı tarihsel hareketlerin ve aktörlerin dışlanmasına izin verebilmeliyiz” demektir. Hemen ardından bu dışlamayı şöyle gerekçelendirir: “çok az istisna dışında, tarihçiler (ya da tarihsel olgularla ilgilendiği ölçüde siyaset kuramcıları) sosyalizmin makul bir anlayışına ulaşmak için, Naziler kendilerine sosyalist dedi diye, Nasyonal Sosyalistlere de yer vermeliyiz demeyecektir” (Müller, 2016: 19). Sosyalizmin tarihini yazarken Nasyonal Sosyalizmi dışlamak doğru ve yerindedir çünkü Naziler sadece sosyalizm kategorisini kuran örnek olmadığı için değil, başka bir kategorinin, faşizmin, örneği olduğu için dışlanmalıdır. Öyleyse, makalenin giriş bölümünde sorulan sorulara yanıt verebilmek için de farklı ve doğru örnekler bulunmalıdır. Buradan hareketle, bir analitik kavram olarak “faşizm”e hem adını vermiş hem de kavramı mümkün kılan örnek olan İtalyan Faşizminin faşist olmadığını söyleyemeyiz; ya da bir analitik kavram olarak “devrim”i yaratmış olgunun, Fransız Devriminin, devrim olmadığını ileri süremeyiz. Sosyalizmin tarihini yazanlar, Sovyetler Birliği deneyimini dışlayamazlar. Dolayısıyla popülizmin tarihini yazanlar ya da kavramsal çerçeve çizmeye çalışanlar da Amerikan Popülistlerini dışlayamazlar. Eğer popülizm kavramının hâlâ analitik bir değeri varsa ve Amerikan Popülistleri bu analitik kategoriden dışlanamazsa, ancak kurucu örnek tanıma uymuyorsa, tanımın değiştirilmesi, popülizmin, içkin olarak anti-demokratik olmadığı, pekâlâ demokratikleşme için bir imkân olabileceği kabul edilmelidir. Kurucu örneği dışlayarak, Soğuk Savaş liberalizminin ürettiği popülizm ve demokrasi kavramlarını alıkoymak sadece metodolojik bir sorun değildir; politik-teorik olarak da sorunludur. Yani güncel popülizm eleştirilerinin, tıpkı 1950’lerin ve 1960’ların çoğulcu-prosedürel demokrasi tartışmalarında olduğu gibi, demokrasinin demokratikleştirilmesi çabalarının yolunu kapatan, demokrasiyi kurumlara ve prosedürlere indirgeyen, demokratik canlanmanın failini yani halkı dışlayan bir muhafazakâr önyargı üretme olasılığı da vardır.

Kaynakça

- Abts, Koen ve Stefan Rummens (2007) “Populism versus Democracy”, *Political Studies*, 55 (2): 405-424
- Almond, Gabriel A. ve Sidney Verba (1963) *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations* (Princeton: Princeton University Press)
- Amadae, S. M. (2003) *Rationalizing Capitalist Democracy: The Cold War Origins of Rational Choice Liberalism* (Chicago: The University of Chicago Press)
- Bachrach, Peter (1967) *The Theory of Democratic Elitism: A Critique* (Boston: Little, Brown and Company)

- Bachrach, Peter ve Morton S. Baratz (1962) "Two Faces of Power", *American Political Science Review*, 56 (December): 947-52
- Bell, Daniel (1956) "The Theory of Mass Society: A Critique", *Commentary*, 22(1): 75-83
- Bell, Daniel (1960) *The End of Ideology* (Illinois: The Free Press Of Glencoe)
- Bell, Daniel (1963) "The Dispossessed - 1962", Bell, Daniel (Der.), *The Radical Right* (New York: Doubleday & Company): 1-38
- Berelson, Bernard R., Paul F. Lazarsfeld ve William N. McPhee (1954) *Voting: A Study of Opinion Formation in a Presidential Campaign* (Chicago: The University of Chicago Press)
- Brubaker, Rogers (2017) "Why populism?", *Theory and Society*, 46: 357-85
- Cammack, Paul (2000) "The Resurgence of Populism in Latin America", *Bulletin of Latin American Research*, 19 (2): 149-61
- Crozier, Michel, Samuel P. Huntington ve Joji Watanuki (1975) *The Crisis of Democracy: On the Governability of Democracies* (New York: New York University Press)
- Dahl, Robert A. (1956) *A Preface to Democratic Theory* (Chicago: The University of Chicago Press)
- Dahl, Robert A. (1961a) "The Behavioral Approach in Political Science: Epitaph for a Monument to a Successful Protest", *The American Political Science Review*, 55 (4): 763-772
- Dahl, Robert A. (1961b) *Who Governs? Democracy and Power in an American City* (New Haven: Yale University Press)
- Dahl, Robert A. (1971) *Poliarchy* (New Haven: Yale University Press)
- Ferkiss, Victor C. (1957) "Populist Influences On American Fascism", *Political Research Quarterly*, 10 (2): 350-73
- Finchelstein, Federico (2017) *From Fascism to Populism in History* (Oakland: University of California Press)
- Formisano, Ronald P. (2008) *For the People: American Populist Movements from the Revolution to the 1850s* (Chapel Hill: The University of North Carolina Press)
- Grattan, Laura (2016) *Populism's power: radical grassroots democracy in America* (New York: Oxford University Press)
- Gunnell, John G. (2013) "Social Science and Ideology: The Case of Behaviouralism in American Political Science", Freedman, Michael, Lyman Tower Sargent ve Marc Stears, (Der.), *The Oxford Handbook of Political Ideologies* (New York: Oxford University Press): 73-89
- Hague, Rod ve Martin Harrop (2004) *Comparative Government and Politics: An Introduction* (New York: Palgrave Macmillan)
- Hawkins, Kirk A. (2010) *Venezuela's Chavismo and Populism in Comparative Perspective* (Cambridge: Cambridge University Press)
- Hawkins, Kirk A. ve Cristóbal Rovira Kaltwasser (2017) "The Ideational Approach to Populism", *Latin American Research Review*, 52 (4): 513-528
- Hicks, John D. (1931 [1961]) *The Populist revolt: a history of the Farmers' alliance and the People's party* (Nebraska: University of Nebraska Press)
- Hofstadter, Richard ([1955] 1963) *The Age of Reform: From Bryan to F. D. R.* (New York: Alfred A. Knopf)
- Hofstadter, Richard ([1952] 2008) *The Paranoid Style in American Politics* (New York: Vintage Books)

- Jäger, Anton (2017) "The semantic drift: Images of populism in post-war American historiography and their relevance for (European) political science", *Constellations*, 24: 310–323
- Knight, Alan (1998) "Populism and Neo-populism in Latin America, especially Mexico", *Journal of Latin American Studies*, 30 (2): 223-48
- Kornhauser, William (1959) *The Politics of Mass Society* (Illinois: The Free Press Of Glencoe)
- Laclau, Ernesto (1977) *Politics and Ideology in Marxist Theory* (London: NLB)
- Lipset, Seymour M. (1960) *Political Man: The Social Bases of Politics* (New York: Doubleday & Company)
- Lukes, Steven (1974) *Power: A Radical View* (London: Macmillan)
- Mayo, Henry B. (1960) *An Introduction to Democratic Theory* (New York: Oxford University Press)
- McCormick, John P. (2001) "Machiavellian Democracy: Controlling Elites with Ferocious Populism", *American Political Science Review*, 95 (2): 297-313
- McCormick, John P. (2011) *Machiavellian Democracy* (Cambridge: Cambridge University Press)
- McCoy, Charles A. ve John Playford (1967) *Apolitical Politics: A Critique of Behavioralism* (New York: Thomas Y. Crowell Company)
- Miliband, Ralph (1969) *The State in Capitalist Society* (New York: Basic Books)
- Mills, Charles W. (1959) *The Power Elite* (New York: Oxford University Press)
- Moffitt, Benjamin (2016) *The Global Rise of Populism* (Stanford: Stanford University Press)
- Mouzelis, Nicos (1985) "On the Concept of Populism: Populist and Clientelist Modes of Incorporation in Semiperipheral Polities", *Politics & Society*, 14 (3): 329-48
- Mudde, Cas (2004) The Populist Zeitgeist, *Government and Opposition*, 4: 541-63
- Mudde, Cas ve Cristóbal R. Kaltwasser (2017) *Populism: A Very Short Introduction* (New York: Oxford University Press)
- Müller, Jan-Werner (2016) *What Is Populism?* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press)
- Panizza, Francisco (2000) "Neopopulism and its limits in Collor's Brazil", *Bulletin of Latin American Research*, 19 (2): 177-92
- Parsons, Talcott (1957) "The Distribution of Power in American Society", *World Politics*, 10 (1): 123-43
- Pollack, Norman (1960) "Hofstadter on Populism: A Critique of 'The Age of Reform'", *The Journal of Southern History*, 26 (4): 478-500
- Pollack, N. (1965) "Fear of Man: Populism, Authoritarianism, and the Historian", *Agricultural History*, 39 (2): 59-67
- Postel, Charles (2007) *The Populist Vision* (New York: Oxford University Press)
- Postel, Charles (2017) "The American Populist and Anti-Populist Legacy", Abromeit, John, Bridget María Chesterton, Gary Marotta ve York Norman (Der.), *Transformations of Populism in Europe and the Americas: History and Recent Tendencies* (London: Bloomsbury Academic): 116-135
- Postel, Charles (2019) "Populism as a Concept and the Challenge of U.S. History", *IdeAs* [Online], 14, <http://journals.openedition.org/ideas/6472> (28.04.2023)
- Roberts, Kenneth (1995) "Neoliberalism and the Transformation of Populism in Latin America: The Peruvian Case", *World Politics*, 48 (1): 82-116

- Rogin, M. Paul (1967) *The Intellectuals and McCarthy: The Radical Specter* (Cambridge: The M.I.T Press)
- Salouts, Theodore (1966) "The Professors and the Populists", *Agricultural History*, 40 (4): 235-254
- Sanders, M. Elizabeth (1999) *Roots of reform: farmers, workers, and the American state, 1877-1917* (Chicago: University of Chicago Press)
- Sartori, Giovanni (1962) *Democratic Theory* (Detroit: Wayne State University Press)
- Schumpeter, Joseph (2003) *Capitalism, Socialism and Democracy* (New York: Routledge)
- Shils, Edward ([1956] 1996) *The Torment of Secrecy* (Chicago: Elephants Paperbacks)
- Shils, Edward (1957) "Daydreams and Nightmares: Reflections on the Criticism of Mass Culture", *Swanee Review*, 65: 587-608
- Stanley, Ben (2008) "The thin ideology of populism", *Journal of Political Ideologies*, 13 (1): 95-110
- Stavrakakis, Yannis ve Anton Jäger (2018) "Accomplishments and limitations of the 'new' mainstream in contemporary populism studies", *European Journal of Social Theory*, 21(4): 547-565
- Taggart, Paul (2000) *Populism* (Buckingham: Open University Press)
- Urbinati, Nadia (1998) "Democracy and Populism", *Constellations*, 5 (1): 110-124
- Urbinati, Nadia (2014) *Democracy Disfigured* (Cambridge: Harvard University Press)
- Urbinati, Nadia (2019) *Me the People: How populism transforms democracy* (Cambridge: Harvard University Press)
- van der Brug, Wouter ve Anthony Mughan (2007) Charisma, Leader Effects and Support for Right-Wing Populist Parties, *Party Politics*, 13: 29-51
- Weyland, Kurt (1996) "Neopopulism and Neoliberalism in Latin America: Unexpected Affinities", *Studies in Comparative International Development*, 31 (3): 3-31
- Woodward, Comer Vann ([1960] 2008) *The Burden of Southern History* (Baton Rouge: Louisiana State University Press)